

OPINIA

națională

Revista săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național
editată de FUNDATIA "ROMANIA DE MAINE"

REFORMA SOCIAL-ECONOMICĂ ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

Prof.dr.Aurelian BONDREA

Nu încapă îndoială că problematica durate și complexității procesului de formare reală și afirmare efectivă a societății civile, în condițiile concret-istorice ale tranziției aduce în atenția cercetării sociale, a reflecției teoretice, o diversitate de teme noi, între care și aceea a rolului reformelor economice în consolidarea democrației, a libertăților sociale și comportamentelor civice. Pe acest fundal, este evidentă cerința confruntării analitice, constructive a punctelor de vedere sau aprecierilor, spre a se depăși, mai ales, înclinațiile sau tendințele unilaterale, voluntariste, formulate fie triumfalist, fie negativist. Este vorba despre faptul că în dezbaterile de idei din țările în tranziție, inclusiv din România, coexistă - fapt explicabil până la un punct, dar nu și permanent justificabil în raport cu viața socială reală - teze și aprecieri absolutizante, în sensul că "ieșirea la liman", depășirea stărilor de criză ar depinde numai de structurile de putere, care ar avea un rol hotărâtor, determinant, ori numai de maturizarea societății civile. Uneori se acreditează ideea că puterea politică, statul, nici nu pot funcționa fără rolul de mentor al unor organizații ale societății civile care, fiind independente, autonome, apolitice ar fi îndreptățite să acționeze ca un fel de "arbitru" al opțiunilor strategice și metodelor guvernării, ale conducerii sociale, poziția în cauză vădind nu atât o minimalizare a statului, a puterii politice, cât o viziune unilaterală, "prodomo" a unor reprezentanți individuali ai societății civile.

Nu este nevoie a releva subiectivismul ambelor abordări, în egală măsură exclusiviste. De asemenea, nu consider necesar nici a reveni asupra descifrării conceptului de societate civilă și a rolului multiplelor organizații ale acesteia care dau consistență și funcționalitate democrației, formelor ei directe, participative, ca și celor reprezentative, aspecte asupra cărora s-au oprit articolele anterioare. În schimb, nu este lipsit de interes a semnala că în spatele unor susțineri teoretice privind primordialitatea societății civile, deși întemeiate pe recunoașterea esenței democratice a acesteia, se află abordări și accepții elitiste, partizan politizate și politizante în același timp. Despre asemenea susțineri se poate spune că promovând teoretic și cultural toleranța ca principiu al coexistenței mai multor puncte de vedere și

diverselor structuri ale societății civile (organizații, asociații, fundații) practică, în realitate, intoleranță, fie în numele unei delimitări de trecut, mereu contabilizat pe seama altora, fie sub pretextul prefigurării "monopoliste" a unui viitor acreditat ca singurul viabil, rolul statului, al diverselor categorii sociale, îndeosebi din sfera producției materiale fiind ignorat sau minimalizat.

Asemenea aprecieri, orientări sau opțiuni se regăsesc în abordări publice de la noi sau de peste hotare, iar dacă ele pot fi considerate, în mod firesc, o expresie a pluralismului opiniilor și intereselor, aceeași condiție democratică îndreptățește și stimulează alte poziții sau susțineri. Printre acestea se află și cerința clarificării nu numai teoretice, a relației dintre reforma social-economică și instituirea societății civile.

(Continuare în pag. 2)

PLEDOARIE PENTRU CORELAȚIA DINTRE CARACTER ȘI INTELIGENȚĂ

Acad. Ștefan MILCU

Aducem în discuție una dintre problemele cele mai dificile ale fiziologiei neuropsihice, psihologiei și educației. Nu mai puțin complexe sunt consecințele comportamentelor sociale, a randamentelor socio-profesionale în care cele două componente pot interveni într-o relație pozitivă sau negativă. Această ultimă posibilitate este des folosită pentru a caracteriza comportamentul și randamentul unei persoane ce acționează într-un domeniu al structurii sociale. Dacă vom recurge la diferite dicționare și enciclopedii nu vom găsi decât definiții izolate și discutabile ale diversilor autori, deși, după opinia noastră, trebuie să abordăm cel puțin în grade variabile această interrelație cu două componente.

În această situație, considerăm că esențialul relației dintre caracter și inteligență este măsura în care aici intervine genetica și educația. Trebuie să acceptăm, ca pe un factor obligatoriu, normalitatea cerebrală determinată genetic. Un handicapat cerebral nu poate fi nici inteligent, nici educabil decât în comportamentele cele mai elementare care definesc caracterele biologice umane. Acceptând acest punct de vedere, putem considera educația ca având un rol decisiv în formarea caracterului care determină comportamentul uman începând de la vorbire, mers, ținută, până la alte variate atitudini ale vieții sociale.

Experiența copiilor ziși "sălbatici", părăsiți ca nou-născuți în pădure și adoptați de lupoaice sau de câțele, ne arată clar că aceștia își

însușesc comportamentele animalelor în familia cărora s-au dezvoltat. Din multe puncte de vedere, situația acestor copii, care nu mai pot fi umanizați, este tragică.

Bineînțeles că nu reducem educația la ceea ce înțelegem prin instruire școlară, ci ea cuprinde și cei 2-4 ani în care copilul nou-născut într-o familie este transformat dintr-un mamifer superior într-un om ce învață să vorbească, să meargă vertical și să-și însușească, prin imitație, trăsăturile esențiale ale comportamentului ce-l definește ca om. În aceste condiții se vor evidenția și dotările copiilor cu particularități genetice excepționale, exemplificate îndeosebi în muzică și în matematică.

Evoluția caracterului va continua și în perioada școlărității, printr-o continuă amplificare calitativă și numerică a însușirilor dobândite în perioada anterioară. Acest proces se poate desfășura pozitiv sau negativ datorită influențelor exercitate de comunitatea socială până la maturitate. În perioada adultă se vor diferenția, printr-o considerabilă varietate general-umană, interrelația genetic educativă prin care componentele caracteriale pozitive sau negative, constructive sau distructive, se vor manifesta într-o măsură strict determinată.

Este explicabil, așadar, de ce în această perioadă, sub influența comunității, în special urbane, se manifestă, nu o dată, abaterile comportamentale infracționale, binecunoscute.

LIMBĂ - ARTĂ - ȘTIINȚĂ Gramatică și gramatici

Acad. Ion COTEAU

Page 5

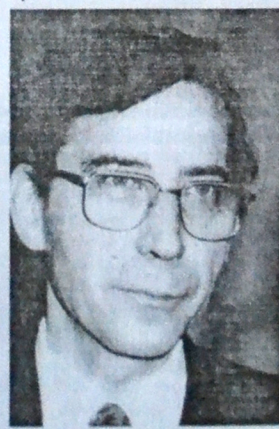
CREDIBILITATEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR PARTICULAR ESTE CRITERIUL ESENȚIAL AL ACREDITĂRII

- Declară dl. prof.univ.dr. Virgil PETRESCU,
ministru învățământului -

În actuala lui structură, Ministerul Învățământului se detașează net, în ansamblul celorlalte instituții guvernamentale, printr-o solicitare din ce în ce mai amplă față de mijloacele informării de masă, prin substanța și consecvența demersului său, umiltoare pentru alte ministere care, iată, la peste 100 de zile de la nominalizarea noilor lor conduceri, n-au organizat nici o singură conferință de presă, cu toate că (sau tocmai pentru că) gestiunea lor materială și spirituală este dominată de mari probleme. Meritul acestei atitudini deschise, principale și consecvente din partea Ministerului Învățământului revine cu deosebire profesorului universitar Virgil Petrescu, a cărui formulă intelectuală și morală cultivă încrederea celor din jur și, ca atare, dialogul, confesiunea, intervenția complementară din sintetizarea cărora câștigă de fiecare dată ideea clară, riguroasă articulată, convingătoare, chiar dacă nu întotdeauna și cea mai dorită.

La fiecare două săptămâni, în sala de consiliu a Ministerului Învățământului are loc o conferință de presă în care ministrul Virgil Petrescu nu numai că oferă răspunsuri clare, precise, oricărei întrebări, dar la rîndu-i întreabă și se întreabă, într-o atmosferă de fertilă interogație și de plurivalență a comunicării, pentru că înaintea virtuților sale explicative, profesorul Virgil Petrescu o definește și pe aceea, extrem de rară în dialectica puterii, de a ști să asculte. Această receptivitate stimulează nevoia de mărturisire, de confruntare a opiniilor încât cele mai interesante fapte sunt expuse nu ca urmare a întrebărilor ce i se adresează, ci tocmai acestea sunt declanșate de ceea ce ministrul Virgil Petrescu comunică interlocutorilor, când cu satisfacție, când cu amărăciune, dar de fiecare dată cu deplină sinceritate și intenție de mai bine.

Așa cum s-a desfășurat și conferința de presă de joi 10 aprilie a.c., cu prilejul căreia i-am adresat domnului ministru câteva întrebări.

□ Ori de câte ori erau întrebați asupra reușitelor sau nereușitelor din activitatea Consiliului Național de Evaluare și Acreditare Academică (CNEAA), predecesorii dv. răspundeau invariabil că aici nu se pot pronunța, întrucât respectivul Consiliu este subordonat Parlamentului, nu Ministerului Învățământului.

Explicație superfluă, câtă vreme, așa după cum și dv. ați remarcat astăzi, deciziile CNEAA se răsfrâng direct asupra sistemului de învățământ universitar, fiecare eroare de apreciere generând consecințe dintre cele mai grave (implicațiile în problema specializărilor universitare constituie numai un exemplu). De aceea, din perspectiva faptului că dv. operați acum o reevaluare a tot ce s-a înfăptuit pentru reforma învățământului românesc, vă rog să-mi spuneți: ce aspecte din activitatea CNEAA le vedeți perfectibile, deci criticabile?

- CNEAA este, într-adevăr, subordonat Parlamentului, ceea ce nu înseamnă că deciziile sale îi pot fi indiferente unui ministru al învățământului. Evaluarea și acreditarea academică sunt instrumente de bază ale procesului de reformă universitară și, ca atare, tot ceea ce se petrece aici ne privește direct.

Mihai IORDĂNESCU

(Continuare în pag. 6)

**SĂRBĂTOAREA
BUCURIEI
CREȘTINEȘTI
ȘI A IUBIRII
INTRE
OAMENI**

Prof.univ.dr.
Ion Dodu BĂLAN

Page 8

REFORMA SOCIAL-ECONOMICĂ ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

(Continuare din pag. 1)

Iar dacă aceasta din urmă nu se formează ori se impune automat, spontan, ci "crește" - după expresia lui Ralf Dahrendorf - în condițiile creșterii democrației, ale afirmării conștiinței drepturilor și libertăților, în conexiune cu conștiința îndatoririlor, a răspunderilor civice este de reflectat asupra gradului de dependență a acestui proces, a raporturilor de intercondiționare cu problematica dezvoltării economice. Cu siguranță că este de neconceput o societate civilă funcțională în condițiile subdezvoltării sau stărilor prelunge de criză economică. De aceea, redresarea economică, așezarea structurilor de producție, ca factor al valorificării resurselor materiale și umane în interes național, al colectivităților, al familiilor și individului apare ca una din condițiile esențiale ale afirmării și funcționării societății civile. Analizând evoluția contradictorie a unui asemenea proces în Europa Occidentală, în ultimele trei decenii,

Ralf Dahrendorf atrage atenția că mai ales pentru anii '70 "miezul dezbaterii" privind creșterea economică aveau două caracteristici: "una consta într-o lipsă de claritate a problematicei, până la confuzii", iar a doua, "în preferința ciudată de a oferi soluții neeconomice la probleme economice", adică formalism democratic, instituții birocratizate, profilarea mentalităților funcționarești și, nu de puține ori, forme de dominație generate de dilematism, statul civic al individului intrând în perimetrul unei democrații birocratizate. "Ca rezultat al unei birocratizări care mai întâi părea inevitabilă și chiar era astfel, problemele individuale sunt generalizate, formalizate și transformată în cazuri impersonale în interiorul unor acte și în băncile de date ale calculatoarelor", ceea ce a dus la situația unei "democrații în criză" și a "deziluzionării tăcute", după cum constatau în epocă sondajele de opinie publică pe o perioadă mai îndelungată. În demonstrația autorului, creșterea economică rațională și evoluția

democratică sunt sau trebuie să fie însoțitori permanenți ai formării și afirmării societății civile, la acest proces participând cele mai largi forțe sociale. Dar, în vreme ce "structurile democratice pot fi create, cel puțin din punct de vedere formal, într-un interval de timp scurt, o economie de piață care să funcționeze cere... mai mulți ani" dintre care o bună parte sunt anii unui - "declin economic dureros" - susține Dahrendorf, referindu-se direct la țările în tranziție. În opinia sa, tocmai în această perioadă societatea civilă este pusă la încercare, fiind "deosebit de precară", iar "stabilizarea sa durează chiar mai mult decât cea a economiei de piață".

Rezultă astfel, cu limpezime, deosebită importanță a analizei obiective a unor asemenea procese complexe, cu larga participare a tuturor celor interesați de problematica viitorului social-economic al fiecărei colectivități sau categorii socio-profesionale și al țării în ansamblu, adică al României de mâine, pentru care pledează și Fundația cu același nume, ca una din componentele societății civile românești.

1. Ralf Dahrendorf, *Conflictul social modern*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 172.
2. Idem, p. 178-180.
3. Idem, p. 234.

CULTURĂ ȘI DEZVOLTARE (VI) FUNCTII ȘI VALORI ÎN PROCESUL MODERNIZĂRII

Dr. Carmen FURTUNĂ

Dezvoltarea a fost adesea văzută și concepută ca o opoziție a societății care se substituie și se opune societății tradiționale. Tot ce era tradițional era bătut a fi, "opusul dezvoltării". Toți încercau să uite trecutul. Totodată, imaginea viitorului, care nu putea trasa o obiectiv de urmat, era nu numai vagă și nesigură, ci și deformată de aspectele vieții occidentale, cel mai ușor reținute și adoptate.

Cât privește valorile tradiționale, care au îmbogățit viața și au dat oamenilor sensul apartenenței la o comunitate, nu putem decât să le regretăm pierderea. Dar trecutul e trecut, el nu poate fi resuscitat. Însă trebuie să înțelegem că de fapt că nici o societate vie nu se poate rupe de trecutul ei, indiferent de eforturile pe care le-ar face în acest sens. "Trecutul trebuie interpretat în contextul trecutului - vast pe scara timpului, dar restrâns în spațiu - și reinterpretat în contextul prezentului, care, dimpotrivă, este limitat în timp, dar întins în spațiu".

Cel mai adesea, ideea de modernizare a fost asimilată celei de occidentalizare sau industrializare. Cunoscutul sociolog W.E. Moore definește modernizarea ca "transformare totală a unei societăți tradiționale sau premoderne prin adoptarea tipurilor de tehnologie sau a formei de organizare socială proprii țărilor occidentale avansate, prospere din punct de vedere economic și relativ stabile din punct de vedere politic". După părerea lui, "numeroase laturi ale organizării sociale a regiunilor subdezvoltate din lume nu corespund modelului elaborat de țările avansate, fiind necesare îmbunătățiri aproape în toate domeniile", chiar și acolo unde acest lucru este, moralmente de resuscitat, iar pe plan social și cultural - modernizabil. Această definiție a modernizării este vădit determinată, etnocentrică, orientată cultural și non-universală. În cel mai bun caz, ea nu explică decât o parte a procesului. La fel, termenul industrializare nu reface sensul pe care îl acoperă termenul modernizare. El nu ține decont de sublinierea diferențelor economice ale ansamblului procesului de transformare.

La rândul său, C.E. Black definește modernizarea ca "procesul prin care instituții evoluat din punct de vedere istoric se adaptează la funcții înnoite rapid prin progresul fără precedent al cunoștințelor, care a însoțit revoluția științifică și care permit omului să controleze mediul". Acest proces a început în societățile occidentale, dar societățile occidentale sunt produsul modernizării și nu invers.

Tradiția și modernismul sunt, în general, considerate antitetic, ca și cum ar face parte din două universuri distincte. O analiză mai minuțioasă evidențiază faptul că între ele are loc, totuși, o tradiție și că nu este vorba de entități discrete (în sensul matematic al termenului), ci de două puncte pe un continuum de puncte fără număr. "Ideea că modernismul și tradiția sunt radical contradictorii se bazează pe o analiză greșită a tradiției, așa cum e acceptată în societățile tradiționale, pe o înțelegere eronată a modernității, așa cum apare el în societățile moderne și pe un mod inexact de a înțelege raportul existent între cele două elemente". Faptul că în societățile occidentale moderne există, în continuare, grupuri tradiționale demonstrează continuitatea schimbării sociale și, deci, tranziția între tradiție și modernitate, indiferent de modul în care sunt definite ele.

Cum subliniază C.E. Black, se știe că "modernizarea a fost însoțită de cele mai mari calamități cunoscute de omenire. Acum, când omul a pus la punct arme perfecționate capabile să distrugă întreaga omenire, este clar că problemele puse de modernitate sunt la fel de mari ca și posibilitățile pe care ea le oferă". Expansiunea cunoașterii este rareori însoțită de o schimbare simultană a valorilor și instituțiilor. Este evident că nu putem urma orbește calea modernității lumii occidentale. "Adevărata societate modernă va fi o societate în care omul își va putea adapta valorile și instituțiile la progresul cunoștințelor și tehnologiei fără a se dezumaniza. În realitate, societățile moderne actuale oferă modele de modernitate destul de sărace".

Societățile în curs de dezvoltare, care caută să se transforme, trebuie să fie mereu în gardă, deoarece "societățile cele mai moderne nu sunt cu nimic mai libere decât societățile tradiționale în ceea ce privește relațiile sociale și interumane și nici mai civilizate, nici în general, nici în mod absolut. Deoarece ele își înțeleg mai bine mediul fizic și uman, au mai multe mijloace de a asigura bunăstarea materială a omului; ele se confruntă, în același timp, cu probleme sociale și personale mai complexe și posedă o capacitate de violență și de distrugere mult mai mare. Rămâne ca societățile moderne să exploateze partea cea bună din posibilitățile lor și să se preserveze cât pot mai bine în fața propriilor capacități de distrugere". Societățile tradiționale angajate în procesul de modernizare trebuie să respingă căile, opțiunile și valorile care au făcut ca societățile așa-zis moderne să devină capabile de autodistrugere. Ele trebuie să caute un model de modernitate dincolo de modelul occidental".

Eroarea fundamentală a celor mai multe reflecții asupra dezvoltării și modernizării ține de faptul că ele pomes de la idei false despre tradiție și societatea tradițională, cărora le atribuie o natură statică, refuzându-le o dinamică internă și capacitatea de adaptare și variație. Or, indicii tot mai numeroși contrazic această premisă. Există, de asemenea, un postulat eronat al omogenității culturilor și structurilor sociale ale societăților în discuție. De fapt, culturile tradiționale nu oferă un ansamblu coerent de norme și valori, structurile lor sociale nu sunt omogene. Unele dintre ele au o gamă largă de norme, aplicate diferențiat: diversitatea intraculturală a orientărilor axiologice și a modelelor de comportament este apreciabilă. Pe de altă parte, o bună cunoaștere a istoriei și antropologiei acestor societăți dezmințe ipoteza omogenității structurilor lor sociale. În sfârșit, tot o eroare este susținerea principiului unei opoziții între tradiție și modernitate: cei doi termeni nu sunt nici exclusivi, nici inevitabil incompatibili, nici perpetui contrarii. Ei pot să coexiste și să se adapteze reciproc. Slăbiciunea principală a acestei concepții despre tradiție și modernitate este că ea neagă poziția centrală a culturii, caracterul ei funcțional și capacitatea ei considerabilă de reacție. "Nu se poate face abstracție de cultură dacă vrem să promovăm creșterea, deoarece cultura exercită funcții vitale pentru care dezvoltarea nu oferă nici un

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugina
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr.doc. Alexandru Zafir
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcornete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Dinu Săraaru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu

- Prof.dr.doc. Titu Georgescu
- Prof.dr. Ștefan Lăche
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedea
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosecu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Merfen

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELATIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firiță
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Nicolae Ursea
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEME ALE STATULUI DE DREPT, DEMOCRAȚIEI ȘI JUSTIȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

substituit. Pe de altă parte, istoria recentă arată cum cultura poate avea reacții neașteptate, dacă este tratată cu ușurință, superficial. Atunci, ea poate zădărnici mult din ceea ce a făcut dezvoltarea". Este un aspect deosebit de important, pe care îl vom analiza într-un studiu următor.

1. R.P. Misra, *La culture, clef du développement*, UNESCO, Paris, 1983.
2. W.E. Moore, *Social change*, Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1965, p. 89-90.
3. C.E. Black, *The dynamics of modernization*, Harper and Row, New York, 1966, p. 7.

4. R.P. Misra, op.cit.
5. C.E. Black, op.cit., p. 2.
6. R.P. Misra, op.cit.
7. C.E. Black, op.cit., p. 34.
8. J.P. Nettie, R. Robertson, *International system and modernization of societies*, chapter 1, Falter and Faber, London, 1968; R.P. Misra, Op.cit.
9. N. Radu, C. Furtună, C. Grămadă, *Modernizarea tradiției și apariția unor structuri culturale noi*, CICES, Reșița, 1987.
10. S.C. Dubo, *Dimension culturelle du développement*, in *Revue internationale des sciences sociales*, 178, novembre 1988.

Julia Oniță:
Reverie (detaliu)

STAREA NAȚIUNII

EVOLUȚII ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ROMÂNEASCĂ

Speranțele românilor de desprindere a țării din zona subdezvoltării, de integrare eficientă în structurile economice europene și de a face față tot mai asprei competiții economice internaționale se leagă, în mod decisiv, de eforturile acestui important sector de activitate. Din nefericire, aceste speranțe sunt tot mai afectate de faptul că cercetarea științifică românească a fost și este grav lovită de o puternică și prelungită criză.

Alocându-i-se fonduri total nesatisfăcătoare, cercetarea științifică aplicativă - cea mai puternic afectată de tratamentul sub orice critică al guvernelor postdecembriste - și-a văzut împuținate alarmant resursele tehnico-materiale și umane, precum și erodate calitativ toate aceste resurse. La această realitate dramatică s-a ajuns în condițiile în care cheltuielile curente ale cercetării științifice în PIB s-au redus de la 2,3% în 1989 la 0,5% în 1996; ponderea investițiilor în cercetarea științifică s-a redus la mai puțin de 0,2%; personalul existent reprezintă doar circa 60% din efectivele existente în 1989 gradul de înnoire a personalului atingând proporții de până la 75-80%.

În acest context degradant, mulți cercetători științifici au fost nevoiți să adopte decizii disperate: unii dintre ei au trecut în sectorul privat, alții lucrează în alte domenii decât celea pentru care s-au specializat prin studii și decât preocupările avute în cercetarea științifică; mai rău, alții au luat calea strălucită, de regulă, în țări dezvoltate din punct de vedere economic.

Așa s-a ajuns ca exodul personalului de cercetare științifică să fie de-a dreptul dramatic pentru că salariul mediu brut la sfârșitul anului 1996, în unele institute, este de numai 250-350.000 lei, cu mult sub salariul mediu brut pe economia națională de 531.000 lei.

Un alt rezultat negativ al unei asemenea situații dramatice este faptul că cercetarea științifică își recreează cu greu personalul științific capabil să realizeze performanțe în acest domeniu, de regulă, acceptându-se personal de cercetare cu și mai slabe asemenea calități. În cercetarea economică cel puțin datorită penuriei de economiști, posturile disponibile se acoperă cu personal cu altă pregătire (ingineri, sociologi etc.), care, după ce s-au format ca cercetători, unii devenind doctori în economie, mulți părăsesc cercetarea științifică, orientându-se după motivații pecuniare mult superioare.

Această situație nu este întâmplătoare, ci rezultatul nemijlocit al politicii guvernelor precedente. Deși în mod dramatic s-a înscris an de an în *Legii bugetului de stat* că se vor aloca „fonduri sigure pentru realizarea ritmică a programelor de cercetare” (sublin.), în fapt, guvernul Văcăroiu a atribuit fonduri foarte mici (118,9 mld. în 1993; 317,2 mld. în 1994; 462,8 mld. în 1995; 518,1 mld. în 1996). În condițiile ratelor mari de inflație (314% în 1993; 162% în 1994; 128,6% în 1995 și 150% în 1996), aceste fonduri s-au redus atât de mult, ugar de calculat de origine, încât numai nivelul lor cu totul nesatisfăcător poate explica demeritarea continuă, de la an la an, a cercetării științifice și a dezvoltării tehnologice românești.

Dr. Gheorghe RĂBOACĂ,
președintele Consiliului științific al Institutului național de cercetare în domeniul muncii și protecției sociale

Din nefericire, restrângerea și deteriorarea potențialului de cercetare științifică continuă să se agraveze și în condițiile guvernării actuale. În 1997, cercetarea științifică aplicativă urmează să primească circa 600 miliarde lei, ca și în anul 1996, ceea ce, la nivelul prețurilor actuale, valorează doar cât 300 miliarde lei în 1996, adică în jur de numai 0,29% din PIB.

Pe de altă parte, Ordonanța nr. 8, adoptată de Guvernul Ciurbea ajunge să deservă dezastrul cercetării științifice aplicative. Deși introduce o inovație interesantă, respectiv orientează banii către cerere (firme) și nu ca înainte, spre ofertă (institutele de cercetare), se trece cu vederea alte realități atât ale cererii, cât și ale ofertei, cum sunt: nu ține seama că unele institute de cercetare sau segmente ale acestora nu au cerere suficientă la nivelul firmelor, dar existența acestor institute este indispensabilă; unele firme se interesează cel mai mult de acoperirea cu studii a unor nevoi ale zilei; neinteresate de alte cercetări aplicative și, mai ales, fundamentale, indispensabile pentru realizarea celor aplicative sau din cauză că nu au suficiente fonduri, firmele nu vor contracta cu institutele de cercetare la nivelul posibilităților și nevoilor acestora, astfel că ele vor recurge fie la reducerea personalului, amputând posibilitățile de onorare a unor nevoi viitoare ale firmelor, fie să mențină întregul personal, în interiorul firmelor, dar cu diminuarea salariilor existente, după cum am văzut și așa deosebit de scăzute, continuându-se diminuarea și erodarea potențialului de cercetare științifică existent.

Dacă la cele arătate mai sus vom avea în vedere că unele firme, aflate în dificultăți financiare, vor putea returna cel puțin parțial unele sume, vom înțelege că Ordonanța 8 încearcă să lanseze firmele, să sprijine ONG (!) și persoane fizice individuale (!), dar ajunge să falimenteze și mai rapid structurile de cercetare științifică. Așadar, stupoare! Prin introducerea acestor intermediari (ONG și persoane fizice) în relația dintre cererea și oferta de cercetare, puținele resurse ce s-au atribuit cercetării științifice și în 1997 vor deveni și mai puține, întrucât acești intermediari își vor însuși și ei o parte din aceste resurse. Asta mai trebuia acum cercetării științifice românești?

Desigur, restructurarea cercetării științifice în condițiile noi, ale trecerii la economia de piață, este o necesitate indiscutabilă. Însă este dramatic să constatăm că și actualul guvern, într-o formă sau alta, încearcă o restructurare a cercetării științifice aplicative după viziunea unor specialiști de pe alte meleaguri, după judecăți simpliste, străine cercetării științifice, după criterii parțiale, fără să se ia în seamă întreaga complexitate atât a realităților din institutele de cercetare, cât și a tuturor fașetelor nevoilor cercetărilor firmelor. Numai prin promovarea unui sistem de criterii potențialului de cercetare și, în primul rând, personalul de cercetare valoros poate fi conservat, se poate realiza o selecție riguroasă a acestuia în

concordanță cu exigențele muncii de creație, cu locul și rolul cercetării științifice în economia modernă.

Guvernațiile anterioare au dovedit că nu știu că regula de aur, aplicată în toată lumea, la crearea unui institut, centru sau nucleu de cercetare științifică este acordarea de spațiu, dotări și salarii capabile să asigure atât atracția și selecția forței de muncă necesare, cât și stabilizarea personalului care satisface exigențele acestei activități creatoare. Să se repete istoria, într-o asemenea măsură încă și guvernul actual să nu conserve cel puțin acel potențial de cercetare care a mai rămas în urma proceselor de demolare la care a fost supus anterior?

Restrângerea cercetării științifice aplicative îngreunează României transferul tehnologiei moderne, precum și accesul la rezultatele cercetării științifice fundamentale. Mai mult, în condițiile arătate, efortul României pentru continuarea cercetărilor fundamentale (de tip academic) se va desfășura în beneficiul țărilor dezvoltate, România va deveni și mai dependentă din punct de vedere tehnologic și economic, consolidându-și poziția, și așa destul de precară, în zona țărilor subdezvoltate. Sau suntem noi românii atât de naivi să credem că în viitoarea Europă Unită transferul tehnologic se va realiza altfel decât gândirea și interesele monopoliste ale proprietarilor din alte țări? N-a fost edificator că și atunci când România a importat diverse tehnologii, acestea au fost întotdeauna ameliorate peste parametri și calitățile de import de către valoroșii cercetători români?

Așadar, marea problemă a reformei cercetării științifice este nu să demolăm ceea ce avem și să mărim dependența tehnologică a României, ci să **conservăm și să dezvoltăm potențialul de cercetare** în institute, centre și firme, ca și în învățământul superior, asigurând transferul de tehnologie pe baza resurselor bugetare și a puterii financiare crescândă a firmelor românești. În aceasta ar putea consta **una din cheile tranziției** la economia de piață și ale integrării cu succes a României în structurile europene.

REFORMA OPTEAZĂ PENTRU KILOWATUL NUCLEAR

Fără fustul managerial de care nu beneficiază alte optime strategice, cum a fost, de pildă, privatizarea în masă, intrarea în anul acesta a României în rândul țărilor ce folosesc energia nucleară pentru producerea energiei electrice a devenit o certitudine, șansa dobândirii independenței energetice fiind tot mai apropiată. Și se poate spune, fără nici o exagerare, că testul sever pentru credibilitatea politicii actualului guvern, pentru modul în care a perceput gravele semnale venite din partea specialiștilor a fost trecut cu brio. Dovada cea mai relevantă o reprezintă hotărârea de aprobare a fondurilor de susținere a continuării lucrărilor la Unitatea nr. 2 a Centralei nucleare de la Cernavodă. Și păcat că la timpul convenit acest gest decisiv pentru interesul național a trecut aproape neobservat, fiind pe nedrept subestimat. Cu toate acestea, în mod paradoxal, în lipsa unui program național coerent în domeniul energiei nucleare, tentativele de a se îndepărta România de opțiunea ei nucleară au devenit tot mai frecvente. Invocând inoportunitatea realizării în România a unei centrale nucleare, consecințele ei asupra mediului, unele organizații ecologiste cer, pur și simplu, încetarea lucrărilor la cel de-al doilea reactor nuclear, opțiunile mergând până la dezafectarea Centralei de la Cernavodă. Lipsa unei oferte consistente de ajutor financiar internațional poate fi un ecou al corului casanelor, fiind poate și un semnal pentru reconsiderarea opțiunii noastre strategice.

Eternele constrângeri financiare, bugetul de austeritate au proiectat hotărârea de a se continua lucrările la Unitatea nr. 2 într-un val de așteptare, sentimentul unei noi abordări devenind tot mai neliniștit. Dar invocarea lor la nesfârșit este spulberată chiar de situația în care se află la ora actuală această unitate, care ea însăși emite semnale pozitive pentru reluarea, continuarea lucrărilor în beneficiul economiei naționale, confruntată cu lipsa acută a resurselor energetice. Nu poate oare încuraja și scoate din noul impas decizional managerial faptul că această unitate a fost finalizată din punct de vedere fizic și valoric în proporție de 50%, fiind asigurate aproape în totalitate materialele și echipamentele necesare? Experiența în procurarea fondurilor necesare asigurate prin alocarea lor de la bugetul de stat și prin credite externe garantate de guvern ar putea fi valorificate înainte de orice alt demers. Dar pedalarea din nou pe nevoia restrângerii resurselor financiare ale bugetului, pe restricțiile organismelor financiare internaționale din

acest arsenal de explicații posibile nefiind omise nici datele externe ale RENEL, adică și aici mulți controverși rapoarte a activității nucleare din munșii acestora, nu vor putea uni din această incertitudine managerială aplicarea hotărârii de guvern.

Totuși, analiștii și specialiștii înțeleg nu s-au lăsat impresionați de asemenea „argumente” și au făcut calcule, evaluări, estimări riguroase asupra dimensiunilor fondurilor necesare reluării lucrărilor la Unitatea nr. 2. Rînd identificate chiar surse de acoperire a lor. Astfel s-a ajuns la concluzia că valoarea acestor fonduri s-ar situa în jurul sumei de 750 milioane dolari, din care 350 dolari ar putea fi obținute din surse financiare externe, iar restul din surse interne, statul putând avea o contribuție masivă.

Soluții de ieșire din această situație neverosimilă, reflex al politicii jumătăților de măsură-contraproductivă în toate împrejurările, dar mai ales într-un domeniu de anvergură națională, au fost întreprinse și oferite chiar de specialiștii din cadrul Grupului de Energetică Nucleară al RENEL, care au ajuns la concluzia că o finanțare externă asigurată printr-o societate mixtă cu parteneri străini ar putea fi salvatoare. Ei n-au exclus din pachetul de măsuri nici posibilitatea înființării unei societăți cu capital românesc 100%, care ar putea angaja credite externe, beneficiind de garanția statului. Urișele avantaje ale continuării lucrărilor întrerupte la Unitatea nr. 2 sunt nu numai de ordin general-reducerea gradului de dependență energetică în raport cu piața mondială a petrolului, a cheltuielilor vizând folosirea cărbunilor, gazelor și petrolului, amplificarea unor relații externe. Dimpotrivă, în bucheții lor s-ar putea aduna frumos și șansa păstrării și valorificării specialiștilor români care s-au pregătit în Canada și în SUA în domeniul nuclear, asigurării unor comerzi de materiale și echipamente pentru alte întreprinderi, deblocării unor plăți, reluării unor programe de cercetare, evitându-se degradarea unor dotări costisitoare, între care nefuncționarea celor 200 de întreprinderi care au participat direct la executarea lucrărilor la Unitatea nr. 2.

În acest fel, drumul către câștigarea unei poziții performante, concurențiale în Europa Centrală și de Est în domeniul tehnologiilor nucleare nu ar mai părea atât de îndepărtat. Iar pentru cetatea albă a producției și cercetării nucleare care este Cernavodă altfel s-ar configura posibilitățile creșterii prosperității ei economice și sociale, a gradului de ocupare a forței de muncă, de aplicare a unor măsuri de combatere a poluării mediului.

Adela DEAC

Theodorescu-Sion:
Peisaj cu biserică

File de istorie a românilor

BASARABIA

Dr. Augustin DEAC

În abecedarul istoric a poporului român, ziua de 27 martie/9 aprilie 1918 are o semnificație aparte. Basarabia hotărâse să se întoarcă acasă. În primul rând România. În această zi, cu o mare încălzire emoțională, Parlamentul de la Chișinău, denumit simbolic SFATUL ȚĂRII, a adoptat **Declarația**, de importanță istorică, de **Unire a provinciei Basarabia cu Țara-mamă**. În numele poporului Basarabiei - se preciza în această Declarație - **Sfântul Țării** declară Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, rușii de Rusia acum o sută și mai bine de ani, din timpul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna, se unește cu mama sa România. Trăiescă Unirea Basarabiei cu România de-a pururi și totdeauna! Actul a fost semnat de Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, Pan Halippa, vicepreședinte și I. Buzdugan, secretarul Sfatului Țării.

Această decizie era rezultatul final al unui proces îndelung, început încă din anul 1812, anul răpirii Basarabiei de țariști și desfășurat de mișcarea românilor autohtoni și majoritari de aici, care, în condițiile istorice internaționale din anii 1917-1918, a ajuns la deplina ei maturitate.

În acest proces istoric, Basarabia avea o situație aparte față de celelalte popoare asuprite din fostul Imperiu țarist - Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Ucraina, Gruzia, Crimeea etc. - și amune că ea n-a fost subjugată din nou de Puterea sovietică a bolșevicilor, după victoria lor în Rusia. În fosta gubernie țaristă, Basarabia, prin înțelepciunea patrioților români, după constituirea Sfatului Țării ca organ suprem legislativ, acesta a declarat că fiind constituită - la 2 decembrie 1917 - Republica democratică moldovenească în cadrul Federației Ruse. De remarcat că atunci nimeni, nici guvernul bolșevic de la Petrograd și nici ucrainenii de la Kiev n-au protestat împotriva acestei hotărâri a Sfatului Țării de la Chișinău și nimeni n-a contestat dreptul românilor basarabeni de a înființa acel act. Și mai mult, nimeni n-a contestat atunci autoritatea Sfatului Țării de la Chișinău ca organ suprem al republicii, care a decis acest fapt juridic, constituțional.

Folosindu-se de împrejurările istorice internaționale favorabile și, mai ales, de faptul că Ucraina se declarase la începutul anului 1918 un stat pe deplin independent, fără nici o legătură cu Federația republicilor rusești bolșevice, la 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării de la Chișinău proclamă și el independența deplină a Republicii democratice moldovenești, după cum au procedat și alte popoare din fostele gubernii apusene ale Rusiei țariste, fără să stăruiească vreun protest de undeva. Este demn de menționat că de la această dată - 24 ianuarie 1918 - Republica democratică moldovenească dintre Prut și Nistru s-a afirmat ca un stat pe deplin independent și suveran. Ea nu făcea parte nici din Ucraina, care prin decretul învinsului **Universalul IV** din 12 ianuarie 1918 își fixase hotarele singur și le și proclamase, fără a cuprinde Basarabia, iar prin Tratatul de la Brest-Litovsk cu Puterile centrale (Germania, Austria-Ungaria, Turcia și Bulgaria), semnat la 3 martie 1918, Rusia bolșevică își fixa granițele neoprecizate Basarabiei.

Nu mai după declararea unirii Basarabiei cu țara-mamă România, la

27 martie/9 aprilie 1918, s-a declanșat un potop de proteste atât în Rusia bolșevică, în Ucraina, cât și pe plan internațional de către foștii miniștri țariști aflați în exil și de către guvernele sovietice de la Petrograd și de la Kiev. Astfel, reprezentanții aristocrației Rusiei țariste printre care prințul Lvov, Sazonov, fost ministru de externe, Makaklov și alții, în numeroase memorii, manifeste și broșuri răspândite în strălinate și la cabinetele marilor puteri antantiste, denunțând realitățile din Basarabia, se împotriveau în fel și chip apartenenței Basarabiei la România. Ei au invocat, spre exemplu, vechiul tratat din anul 1812 - încheiat de Rusia țaristă și Imperiul otoman prin care țariștii obțineau teritoriul Basarabiei, „nu de la România, care, chipurile, nici nu exista atunci cu acest nume”. Apoi, ei mai afirmau că în Basarabia populația românească nu ar fi majoritară, că Sfatul Țării de la Chișinău nu avea dreptul să hotărască soarta acestei provincii.

Împotriva hotărârii de unire din 27 martie/9 aprilie 1918 a Basarabiei cu țara-mamă România, pe lângă faptul că guvernele de la Petrograd și Kiev au protestat vehement, guvernul de atunci al Ucrainei s-a străduit chiar să înglobeze Basarabia și cea mai mare parte a Bucovinei la statul ucrainean nou înființat. Astfel, încă la 16 martie 1918, spre exemplu, Golubovici, președintele Consiliului de miniștri și ministru de externe ucrainean trimitea telegrame guvernelor german, austro-ungar,

bulgar, turc și român în care susținea fără nici un argument că „Basarabia din punct de vedere etnografic, economic și politic formează o unitate indivizibilă cu teritoriul Ucrainei. La 12 aprilie 1918 (deci, după hotărârea Sfatului Țării de la Chișinău de unire a Basarabiei cu România), guvernul Ucrainei trimite o altă Notă de protest guvernului român la Iași în care declară că nu recunoaște actul unirii. La 20 aprilie, același guvern de la Kiev, într-o Notă de protest adresată guvernului român evidențiază că „interese vitale-strategice și economice - cer ca guvernul Ucrainei să insiste asupra incorporării Basarabiei, care își păstrează autonomia politică, la Ucraina, țară care are toate drepturile în acest sens și ceea ce este, de asemenea, și voința mării majorității a populației basarabene”. Asemenea aberații au fost trimise ulterior și Conferinței internaționale de pace de la Paris.

Firește, atât guvernul de la Chișinău, cât și guvernul român, în numeroasele lor răspunsuri au argumentat temeinic apartenența Basarabiei la spațiul românesc, remarcând „că din punct de vedere geografic, etnografic, istoric, așezarea provinciei a Basarabiei a fost, deci, din toate vremurile un pământ românesc și a format o parte integrantă și indivizibilă a Principatului Moldovei”. Iar ministrul basarabean de instrucție Erhan declara că „noi, basarabenii niciodată nu ne vom lepăda de granițele geografice firești ale țării

noastre... care trebuie să le apărăm în numele slobozaniei și neamului nostru depline.” În numeroase alte luări de cuvânt și note de protest oficiale românești acțiunile ucrainenilor au fost condamnate ca fiind „tendința unei expansiuni spre sud și un spirit de cucerire, ce aminteau prea mult de politica vechiului imperiu țarist”.

În aceste condiții, în ianuarie 1919 se deschide Conferința internațională de pace la Versailles, la care au participat reprezentanți din 27 de state, delegații română fiind condusă de I. C. Brătianu, președintele Consiliului de miniștri al României. În expunerile sale în fața reprezentanților marilor puteri antantiste, prezentând actele de unire ale Basarabiei, Bucovinei și ale Transilvaniei cu România, primul-ministru român a remarcat că „populația acestor provincii și-au exercitat dreptul suveran de a dispune de propriul ei destin, exprimând propria ei voință de a se uni cu România”. Reprezentanții marilor puteri - Franța, Anglia, Statele Unite ale Americii, Italia și Japonia - au studiat în amănunțime documentele unirii, precum și alte numeroase documentare puse la îndemână lor de renumiți experți, constituiți în comisii speciale, ajungând la concluzia că **Basarabia este, într-adevăr, o Țară românească**.

Cu toate acestea, unii reprezentanți ai marilor puteri care încă se mai simțeau obligați față de reprezentanții foștii Rusii țariste, în perioada redactării „Tratatului basarabean” au încercat să-și decline autoritatea de decizie în această problemă, transferând-o Societății Națiunilor pentru a o dezbate și a decide definitiv. Precizăm că numai intervenția excepțională și abilă a diplomatului român Nicolae Titulescu, membru în delegația română la Conferința de pace de la Paris, a făcut ca formularea privind trimiterea cazului Basarabiei la

judecata Societății Națiunilor să sîdă un alt sens, recombinându-se astfel pe deplin unirea Basarabiei cu România. La 28 octombrie 1920, împotriva Angliei, Franței, Italiei și a Japoniei, pe de o parte, și Tărilor Iusei, ministrul de externe român și prințul Dimitrie Cihoca, pe de altă parte, semnează la Paris Tratatul pentru recunoașterea unirii Basarabiei cu România, în care, printre altele, se specifică: „Considerând că în interesul păcii generale în Europa trebuie asigurată de pe acum în Basarabia o suveranitate, care să corespundă cu aspirațiile populației; Considerând că din punct de vedere geografic, etnografic și economic, Unirea Basarabiei cu România este pe deplin justificată; Considerând că populația Basarabiei a manifestat dorința de a vedea Basarabia unită cu România; Înaltele părți contractante - Imperiul Britanic, Franța, Italia, Japonia -, principalele puteri aliate și România declară că recunosc suveranitatea României asupra teritoriului Basarabiei, cuprins între frontiera actuală a României, Marea Neagră, cursul Nistrului de la gura lui până la punctul unde este situat vechiul hotar dintre Bucovina și Basarabia”.

Astfel, după semnarea tratatelor de pace de la Saint Germain din 10 septembrie 1919 prin care se recunoștea unirea Bucovinei cu România; de la Neully-sur-Seine din 27 noiembrie 1919, care recunoștea Cadrilaterul dobrogean ca aparținând României; de la Trianon din 4 iunie 1920, care legitima unirea Transilvaniei cu România și de la Paris din 28 octombrie 1920, care confirma unirea Basarabiei cu România, statul național unitar român - România Mare, sfârșită prin luptă și voința românilor de pretutindeni - a fost confirmată și pe plan internațional. De menționat că în afara hotarelor statului român reînțregit în 1918 mai rămăneau încă milioane de români băștinași, autohtoni în toate statele vecine. ■

120 DE ANI DE LA RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ

ARTA MILITARĂ A TIMPULUI

Dr. Constantin OLTEANU

Războiul pentru independență a pus în evidență, alături de altele virtuți ale luptătorilor, de capacitatea comandamentului armatei, trăsăturile artei militare românești, ale strategiei și tacticii care au valorificat elemente tradiționale potrivit cu situația de atunci, cu structura noastră militară, cu organizarea și dotarea cu armament a oștirii, precum și cu gradul ei de pregătire. Pe planul practicii militare, pentru prima dată în istoria noastră militară, în multiplele forme de pregătire de luptă ce s-au inițiat au fost cuprinse componentele sistemului național de apărare - atât armata regulată, cât și trupele teritoriale, milițiile sau gărzile originare. Totodată, prin forme și procedee adecvate, s-a stabilit procesul de sincronizare a acțiunilor tuturor compo-nentelor în vederea îndeplinirii celei misiuni.

Se poate spune că războiul pentru independență de acum 120 de ani a fost un important moment de afirmare a artei militare românești și, în același timp, un prilej de acumulare a unei noi și bogate experiențe de luptă, care apoi a fost generalizată și încorporată în sistemul de

pregătire a cadrelor, în organizarea și instruirea armatei.

Urmărind să evidențiem unele din trăsăturile artei militare românești în campania din 1877-1878, avem ca jaloune etapele pe care acesta le-a parcurs, bătăliile purtate de oastea română. Pentru a ușura prezentarea, împărțim războiul în două faze: a) acțiunile armatei române până la trecerea Dunării; b) participarea acesteia la luptele de la Plevna, Rahova și Vidin.

Pe plan strategic, pe baza analizei situației politico-militare din sud-estul Europei, printre măsurile întreprinse de comandamentul român, o importanță deosebită au avut-o conceperea și realizarea operației de apărare strategică pe fluviul Dunărea, în perioada aprilie-august 1877. Obiectivul major al acestei acțiuni l-a constituit apărarea țării, urmărind, în esență, prevenirea unui atac al forțelor otomane și zădărnirea oricăror încercări ale acestora de a cuceri anumite capete de pod la nord de Dunăre, care ar fi putut avea drept consecință mutarea viitoarelor operații militare dintre armatele otomane și rusești pe teritoriul românesc. În același timp, prin

Julia ONIȚĂ: Monumentul ostașilor români (detaliu)

această dispunere a forțelor principale ale armatei române pe ăliul nordic al fluviului, între Calafat și Barboși, s-a asigurat executarea nestingherită a deplasării trupelor rusești spre teatrul de acțiuni militare balcanice, înapoia dispozitivului român.

Executarea mobilizării, cât și a apărării liniei Dunării a solicitat din plin efortul și capacitatea organizatorică a comandamentelor și statelor majore ale armatei române. Este de menționat că această importanță acțiune a fost prima de acest fel din istoria armatei române. Din modul cum a fost concepută și s-a desfășurat a rezultat aplicarea cu discernământ, de către comandamentul român, a principiilor

strategiei militare contemporane, evolutiv, materializându-se în realizarea unui dispozitiv modern, cu forțe puține pe un spațiu mare; acoperirea s-a asigurat pe un front de peste 400 km. (în linie dreaptă), cu efortul principal pe sectoarele de trecere. Se remarcă dinamismul acestei acțiuni, organizarea a numeroase incursiuni întreprinse în scopul procurării de informații, apărarea a avut un caracter activ și fonic, reușindu-se ca în final ea să-și atîngă obiectivele propuse.

În a doua etapă a războiului, cea mai mare și mai complexă, în operațiunile de la Plevna, Rahova și Vidin, s-a evidențiat cu și mai multă claritate aplicarea principiilor artei militare românești, a strategiei și tacticii.

În prima însoțire din fața Pievei și a dificultăților întâmpinate, comanda-mentul rus a solicitat stăruitor sprijinul armatei române care, după tranzițiile ce au avut loc și stabilirea condițiilor de cooperare, a trecut Dunărea.

O vizită strategică adecvată a manifestat conducerea armatei române în alegerea locului de trecere - Silistreasa și a însoțitorilor de deplasare - pe valea râului Iker, fiindcă se știa de rețeaua de comunicații.

În contextul măsurilor întreprinse pentru deplasarea armatei pe viitorul teatru de operați, comandamentul român a acordat o mare atenție pregătirii tactice a cadrelor și trupelor. Ținând seama de caracteristicile și posibilitățile armamentului din înzestrare, de tactica folosită de inamic, comandamentul a recomandat ca soldații să fie deprinși să deschidă focul asupra dușmanului de la distanțe potrivite pentru a spori efectul tirului. De asemenea, cunoscând faptul că otomanii execută foc concentrat de la distanțe mari, se atrăgea atenția asupra necesității folosirii cât mai judicioase a terenului.

După ce a trecut Dunărea, armata română s-a concentrat în zona Pievei, participând, împreună cu armata rusă, la cea de-a treia ofensivă nereușită asupra cetății. Acțiunile din ziua de 30 august, plătite cu atâtea jefte omenești, au constituit un bogat tezaur de învățăminte tactice și pentru comandamentul armatei române, scoțând în evidență necesitatea ca să pînă seama, în mai mare măsură, în organizarea și desfășurarea atacului de caracteristicile luptei împotriva unui inamic instalat în poziții puternic fortificate, care știe să folosească avantajele terenului, să-și organizeze în mod eficient sistemul jocului; de necesitatea cooperării strânse dintre infanterie și artilerie, alături de judicioase a coloanelor pe unități constituite organic, legării strânse a misiunilor artileriei de nevoile infanteriei și cavaleriei etc.

Treptat, pe măsura creșterii experienței de luptă, activitatea de concepție a comandamentului armatei române, luată în calcul stărilor majore de pe toate treptele, începerea în ducerea acțiunilor de luptă s-a îmbunătățit, contribuind în mod simțitor la obținerea izbânzilor viitoare.

Esuarea repetatelor asalturi date de armatele româno-ruse au demonstrat că Pievna nu putea fi cucerită decât prin adoptarea soluției strategice a asediului îndelungat. Derrn de menționat este modul în care armata română a realizat cooperarea în plan strategic pentru cucerirea Rahovei și Vidinului, ceea ce și-a găsit expresia în faptul că, pe lângă acțiunile trupelor de pe malul drept au participat și cele de pe malul stîng al Dunării.

Rezumatul principalelor trăsuriri ale artei militare românești în cea de-a doua parte a războiului, trebuie menționat că au predominat formele luptei ofensive; în zonele Pievna, Rahova și Vidin atacurile s-au dat asupra unui inamic puternic, bine dotat și înarmat, aproape peste tot protejat de lucrări de fortificație și care folosea procedee tactice avansate. Pe fondul stipulațiilor regulamentare, comandamentul român a găsit soluții adecvate unor situații de luptă neprevăzute sau aflate într-o succesiune rapidă (în acoperirea flancurilor dispozitivelor de marș sau staționare, în "ansamblarea" dispozitivelor de atac, în impulsivitatea defensivă sau asalturilor, în efectuarea manevrelor de forțe și mijloace aflate la dispoziție). S-a generalizat, mai ales în faza finală a războiului, procedeul apropierea de inamic pe vreme de ceață, la adăpostul întinericului, în zori, pentru a realiza surprinderea, s-au folosit cu succes acțiunile demonstrative menite să-l silească pe inamic să-și descopere dispozitivul. De asemenea, comandamentele și trupele au dovedit spirit de inițiativă, de inițiativă, și-au însușit din mers noi procedee de acțiune, rezultate din experiența de luptă ori determinate de situația concretă. În același timp, războiul a verificat căritățile armamentului, principiile de cooperare, alcătuirea dispozitivelor, adăncirea obiectivelor de cucerit etc., necesitățile în dinamica lui și după o serie de reconsiderări. Învățămintele bogate rezultate din acest război au fost apoi generalizate și sistematizate, aflându-se o însemnată perioadă de timp la baza pregătirii cadrelor și a trupelor.

LIMBĂ - ARTĂ - ȘTIINȚĂ

Gramatică și gramatici

Acad. Ion COTEANU

Titlul acestei scurte prezentări a ideilor despre gramatică aflate de la o vreme încoace în discuție ar putea să surprindă pe cei neinițiați în aspectele luate nu de mult de lingvistica actuală. Ei se vor întreba probabil în ce accepțiune se vorbește nu despre gramatică în genere, ci despre gramatici, chiar dacă se știe că există gramatici descriptive, gramatici istorice, gramatici normative etc., iar - mai nou - gramatici generative sau transformazionale.

Acestea din urmă, concepute și puse în discuție în mod independent acum 40 de ani de doi cercetători americani, Z.H. Harris și N.Chomsky, primul într-un articol din revista Lan-

guage (nr.33, p.283-240), iar N.Chomsky, în cartea *Syntactic Structures*, din 1959 despre structurile sintactice și apoi în 1965 *Aspects of the Theory of Syntax*. Studiile sale au avut și la noi ecou în lucrarea din 1969 a lui Em.Vasilu și Sanda Golopenția-Eretescu intitulată *Sintaxa transformatională a limbii române*.

Adepii teoriei generativiste, căreia i s-a spus apoi transformatională, pornesc de la sintaxă, adică - mai concret spus - de la enunțuri, prin care se înțeleg propoziții și fraze.

Una dintre ideile de bază ale acestui mod de a privi «generarea» enunțurilor este faptul că se presupune că în mintea fiecărui utilizator al limbii (în vorbire

și adesea în scris) există o serie de reguli pe baza cărora el alcătuiește enunțuri, reguli constituind laolaltă competența lui, competență care coincide în fond cu o gramatică. Așadar, dacă vorbitorul limbii x, y, z etc. este capabil să formeze enunțuri, indiferent dacă a învățat sau nu la școală o gramatică oarecare, acest fapt constituie dovada că în mintea lui există reguli care-i permit să se exprime. Ceea ce spune el e, de fapt, concretizarea prin enunțuri a competenței, un fel de reflectare numită performanță.

Performanța, mai simplu spus exprimarea ideilor este însă condiționată de împrejurările concrete în care se spune ceva. Analiza enunțurilor din acest punct de vedere nu intră însă, după teoria gramaticilor generative, în domeniul acestora. Ea ține, potrivit cu teoria amintită, de latura psihologică și socială a circumstanțelor exprimării și nu formează obiectul de cercetare al gramaticilor generative. De aceea se și susține că gramatica trebuie întemeiată din principii pe intuiția vorbitorilor.

Considerarea intuiției drept criteriu principal și trecerea pe al doilea plan a observației privind enunțurile emise de

purători oricărei limbi este discutabilă. După cum, și mai discutabilă, de dati aceasta chiar foarte greu de acceptat, este ideea potrivit căreia am avea în minte un sistem înăscut și că datorită acestuia am alege tocmai gramatica de care avem nevoie. În realitate, cum se știe din observații concrete, copiii își formează sistemul gramatical printr-un proces în care esențială este influența părinților și - bineînțeles - a mediului social. Ezițările ilustrează un mod foarte interesant, de altminteri, de transformare a unor exprimări «infantile» în structuri mentale asemănătoare, dacă nu chiar identice, cu ale persoanelor mature, în orice caz însă printr-o sistematizare permanentă care asigură comunicarea.

Aceste observații referitoare în fond la procesul de organizare a structurii și sistemului mental care asigură comunicarea privesc doar fațetele generale. Modul particular de analiză propus de adepii gramaticilor generativ-transformationali constituie altă problemă. Ne referim în special la foarte interesanta divizare analitică a enunțurilor în *grupuri nominale* și *grupuri verbale*, la care ne vom referi apoi cu alt prilej.

PRIVATIZAREA - DATORII, SPERANȚE ȘI PERSPECTIVE

Caius Traian DRAGOMIR

Analiza politicii europene a ultimelor șase decenii arată că problemele cu care se confruntă acum România, sub aspectul structurării economiei și efectelor acestei structurări asupra societății există de mult în lumea țărilor avansate - de exemplu în țările OCDE -, că aceste probleme revin ciclic și că strict labilizarea politică post-revoluționară (generată de aviditatea de putere a unei clase politice în formare, precum și de inexistența cunoașterii noii economii a schimbării) creează dramele unei epoci de tranziție.

În general, în toată perioada postbelică, sursele tehnologice ale dezvoltării au fost externe - aceasta pentru toate țările sistemului totalitar. Consecutiv, sursele financiare au trebuit să fie tot externe, exportul de bunuri neasigurând, fără o bază de credit, importul tehnologic. În paralel a funcționat, prin resurse interne, economia de subzistență, a statului sau a familiilor. Ceea ce s-a prăbușit progresiv a fost această economie de subzistență. Importurile tehnologice au urmat cursul descendent. Post-revoluționar, s-a produs branșarea economiei de subzistență la surse financiare externe - simplă supraviețuire pe credit. Totuși, dacă există resurse de relansare, ele constau în capitalurile fixe și în calificarea forței de muncă. Capitalurile fixe deschid țărilor zonei perspective în planul lichidităților, prin vânzarea de active, sau prin noi investiții corelate cu economia existentă, dar mai ales prin relansarea exporturilor. Se mizează prea mult, de șapte ani și se continuă aceeași greșală, pe o ipotetică vânzare de patrimonii și active și se neglijează ceea ce poate funcționa eficient și puternic încă de astăzi și anume exportul. Exportul României este artificial subutilizat și, probabil, subminat, în scopul de a produce un mai mare beneficiu pe unitatea de produs. Marile țări agricole aruncă altădată cafeaua sau grâul în mare; noi aruncăm astăzi în neant capacități de export remarcabil de puternice. Forța de muncă este continuu depreciată, prin inflație și prin politica de inhibare a consumului, atunci când formula trebuie să fie munca pentru investiții.

Dezgradarea puterii de cumpărare a bunurilor consumabile are un singur sens economic valid: a crește dorința de a poseda bunuri mobiliare - fără aceasta ea nu este decât sărăcie patentă, paralizie politică a națiunii, destabilizare externă, marginalizare, sau dispariție.

În fața problemei speculării exporturilor și a derivatei forței de muncă, privatizarea poate fi o soluție, în plan financiar și managerial - ea poate fi o soluție dar nu este, în mod automat, soluție. Un arhitect al reaganismului, ca Milton Fridman și un analist politic de orientare socială, ca Jean Daniel, se întâlnesc în a spune că formulele clasice, extrem de liberale sunt obiective pe termen lung și au metode actuale, imediat disponibile. Folosite nediscriminator, ca metode, ele pot, pur și simplu, ucide o societate.

Privatizarea românească este - pentru motive bazice, precum și pentru altele conjuncturale - un lucru care trebuie cu prisosință făcut și care a fost prea îndelung încetinit și deviat. Tocmai pentru acest motiv, ea trebuie să se facă bine. Pe ce palier dorim să așezăm capitalismul în România? Capitalismul primitiv - mai curând un precapitalism - este bazat pe mica întreprindere, foarte limitativ specializată; totul este mic avantaj pentru producător și speculă comercială generalizată. În capitalismul propriu-zis societățile alcătuiesc lanțuri de producție și distribuție (de exemplu: de la câmpurile petroliere și până la stațiile de benzină), eventual mai multe circuite diferite paralele. Aici baza o constituie voința generală de a investi. În sfârșit, într-o economie liberă și prosperă, capitalurile se orientează după perspectivele de amorsare a unor noi consumuri.

Economia românească a fost fragmentată și adusă la un nivel precapitalist, de sprijinirea relansării prin consum ne apropiem cu timiditate îndreptățită. Dacă privatizarea privește această economie fragmentată - așa cum pare să fie cazul - întregul viitor nu poate fi gândit decât ca un paradis al speculei comerciale. Specula actuală, dramatic extinsă anticipează totuși slab ziua de mâine. Afacerismul

va băntui cu furie România, pulverizând șansa marilor investiții interne, a relansării exporturilor și a ameliorării societății.

Privatizarea trebuie să ia - urgent - ca bază lanțuri productive, societăți constituite în sens capitalist - deci funcționale, care să nu facă un obiect comercial, ușor de speculat, din fiecare piesă intermediară a unui lanț productiv. Apariția unor mari trusturi naționale, concentrând în mod echilibrat industrii diferite - după modele, la scară încă redusă, ale companiilor occidentale - ar reprezenta o șansă majoră de reechilibrare a unei economii blocate. Aceste mari trusturi naționale, deschizându-și capitalul pe piața locală și internațională pot reprezenta sisteme de orientare și factorii de competiție, capabili de succes în raport cu eventualii investitori autonomi de

mâine, de pe piața noastră. Douăzeci de adevărați (și competenți) președinți-directori generali ai unor mari societăți de producție, cu capital deschis privatizării până la 100% pot reprezenta adevărata forță a schimbării României de mâine. Dacă ei vor fi înlocuiți și nu doar însoțiți de sute de mii de mici directori-patroni, economia noastră va fi una de bazar oriental; doar forța unor mari trusturi, privatizate după modelele britanice, franceze, ori germane, poate însemna modernizare economică și socială.

Când un stat dirijează o tranziție economică, el nu este mai puțin un stat dirijist decât atunci când gestionează

chiar procesul economic - nu rămâne decât să îndeplinească pe cât posibil mai bine această datorie dificilă și, de fapt, istoric anormală, limitând-o la cel mai scurt interval compatibil cu responsabilitatea.

Julia ONIȚĂ. Motiv folcloric

CREDIBILITATEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR PARTICULAR ESTE CRITERIUL ESENȚIAL AL ACREDITĂRII

(Continuare din pag. 1)

Inclusiv în calitatea mea de membru al Camerei Deputaților, călătore în care vă și răspund la întrebare. Anume că, privită în ansamblu, activitatea CNEAA este categoric pozitivă. Chiar și numai faptul că, în ultima vreme, CNEAA a reușit să recupereze foarte multe resurse este un semn bun. Dar pentru că o apreciere exactă nu se poate sprijini doar pe aspecte de ansamblu, Comisia de învățământ a Camerei Deputaților a solicitat CNEAA un raport amănunțit de activitate pe ultima perioadă și nu numai. Am înțeles că dănași sunt pregătiți să răspundă, pentru că și membrii acestui consiliu, și președintele său, dl. profesor Mihăilescu, sunt bine intenționați. Din păcate, Comisia de învățământ a Camerei Deputaților a avut alte sarcini, toate urgente (stabilirea bugetului și multe altele) care i-au luat timp și, deci, comisia nu s-a putut ocupa de această analiză. Ea urmează să aibă loc în curând.

Din câte cunoașteți până acum, în ce direcții credeți că poate fi îmbunătățită prestația CNEAA?

- Sigur că aici se pune problema îmbunătățirii competenței. Nu o modificare în numărul celor ce intră în componența acestui organism, ci o îmbunătățire sub raportul personalităților prezente aici. Asemenea îmbunătățiri, ca personalitate, vor interveni ceva mai târziu în consiliu. În schimb, în comisia, ele se pot face oricând. Ca o

nooutate vă pot spune că există cererea Comisiei de învățământ a Camerei Deputaților ca CNEAA să justifice unele decizii proprii, contestate de învățământul particular. Am mai spus-o și o repet: învățământul particular are aceleași drepturi și îndatoriri ca și învățământul public, între ele trebuie să fie nu rivalitate, nu obstrucții, ci relații de stimulare a valorilor, a calității procesului de pregătire. În același timp, am solicitat o situație a facultăților particulare la care anumiți membri din comisiile CNEAA au ore. Nu am materialul în față. Dar pe baza realităților cuprinse în el vom interveni, vom cere schimbări, pentru că nu este drept, nu este posibil să fii deopotrivă judecător și parte. Aici vor interveni modificări în componența comisiilor.

V-ați pronunțat în mai multe rânduri asupra priorității criteriilor de calitate în evaluarea și acreditarea universitară; cum să înțelegem această prioritate? O putem considera astfel încât o decizie CNEAA să nu vină cu un verdict, ci ca un stimulente al eforturilor de perfecționare în timp?

- Procesul de evaluare se sprijină pe criterii cantitative și calitative. Și unele, și altele sunt necesare. Dar accentul pus pe criteriile calitative și de perspectivă cred că poate conduce la o evaluare mai exactă. Unele facultăți noi, de pildă, fac investiții serioase, amenajări, au o dotare modernă, se vede limpede că gândesc lucrurile în perspectivă, nu au în vedere un profit cu orice chip. Ele atestă

doctrina și capacitatea de a-și îmbunătăți activitatea, oferă, cum s-a zis, credibilitate. Este firesc, deci, să li se dea o garanție de încredere, să li se acorde o perioadă de grație pentru suplینirea unor eventuale neajunsuri cantitative. Calitatea nu reprezintă doar o stare de fapt, ci și un proces și tocmai de aceea stimularea ei solicită gândirea prospectivă.

Ceea ce presupune, dacă înțeleg eu bine, implicit asumarea integrală a răspunderii pentru orice apreciere, pentru orice decizie, atât din partea facultăților analizate, cât și a comisiilor de analiză la fața locului. Din păcate, însă, în locul acestei rectitudinii, a unei atitudini exprimate răspicat, pe față, întâlnim tot felul de ambiguități, duplicitate, tergiversare, mascate nu o dată prin „vot secret”. Ce rost are „votul secret” aici, unde se cere argumentat limpede, pe față și cu posibilitatea de a se apăra oferită și celui vizat?

- Votul secret este stabilit prin reglementare de guvern și rolul lui este nu de a masca o realitate, ci de a o feri de tot felul de ingerințe. Gândiți-vă și la presiunile care s-ar face în cazul când acest vot n-ar fi secret. Cât privește corectitudinea lui, problema rămâne în discuție și tocmai de aceea ea se cere analizată în cadrul întregului sistem de evaluare și acreditare, în care accentul trebuie să fie pus, cum spunem, pe criteriile de calitate, de analiză prospectivă. Să fim optimiști, să credem că un adevăr, o valoare până la urmă tot se vor impune, oricâte eventuale piedici le-ar sta în cale. ■

se acutizează, fapt care poate afecta în moduri cel mai primejdios soarta țăranilor și securitatea alimentară a populației.

Față de această gravă stare de lucruri, știți că ați reacționat încă din 11 martie a.e., printr-un APEL al Biroului Executiv al F.A.P.R. către Președintele României, Parlament și Guvern. Cu ce rezultate?

- Într-adevăr, în numele celor aproape patru milioane de producători agricoli individuali și asociați, pe care îi reprezentăm, am solicitat Președintelui României, Parlamentului și Guvernului ca, în situația excepțională creată, să adopte, pe baza consultării organizațiilor patronale și sindicate din agricultură, măsuri imediate pentru deblocarea activității de producție din această ramură vitală a economiei naționale. Organizația noastră și-a declarat disponibilitatea de a contribui la concretizarea acestor măsuri. Se cuvine subliniat că Apelul nostru - ca și acțiunile de protest inițiate de organizațiile sindicale - au avut unele ecouri în rândul factorilor de decizie. În urma întâlnirii care a avut la președinție și unde însuși președintele Emil Constantinescu a luat parte, s-a convenit să fie concretizate, prin discuții purtate succesiv la Ministerul Agriculturii și la Guvern, măsurile de primă urgență legate de: identificarea și transmiterea imediată către agricultori a mijloacelor financiare pentru cultivarea întregii suprafețe arabile; finanțarea activității complexelor de creștere a porcilor și păsărilor și, în mod deosebit, asigurarea imediată a hranei acestora.

Desigur, vă sunt cunoscute hotărârile adoptate de guvern între timp. Se înțelege că înlăturarea hotărârilor respective necesită, în continuare, o strânsă concurență între toți factorii implicați în relansarea activității de producție din agricultură.

În vreme ce Piața Comună Europeană își protejează interesele, nouă ni se cere liberalizarea exporturilor

- În pofida faptului că, sub raportul condițiilor meteo, actualul an agricol se anunță foarte promițător, lucrările campaniei de primăvară sunt mult rămase în urmă și există riscul ca, din această cauză, potențialul anului 1997 să se piardă. Greutățile cele mai frecvent invocate au în vedere resursele financiare. Știm că dumneavoastră ați venit în acest sens cu câteva propuneri concrete, capabile să elimine, cel puțin parțial, handicapul penuriei financiare. Ce ne puteți spune despre asemenea propuneri?

- Într-adevăr, pentru această campanie agricolă este nevoie de 9.000 miliarde lei și Guvernul a asigurat doar 550 miliarde lei. Și aceasta în condițiile când, cel mai târziu până la 30 aprilie, ar trebui să fie încheiată inclusiv însămânțarea

pozelelor, când arătarea unui hectar de teren costă pe puțin 250 mii lei, un sac de îngrășăminte în jur de 70 mii lei și a.m.d. Tocmai de aceea, noi am propus câteva surse suplimentare de finanțare. De la capitalul de finanțare a campaniei agricole de toamnă pot fi luate 800 miliarde lei care vor fi apoi restituiți din vânzarea recoltei din acest an. Pesticidele, îngrășămintele și, în unele cazuri, chiar arburile ar putea fi plătite în natură, cu produse din vitezoarea recoltă. Încă 1000 de miliarde ar putea veni de la bănci drept credite dar cu dobânzi mai mici. De aceea, concomitent cu executarea unora dintre cele mai urgente lucrări, legate de cultivarea pământului și hrănirea animalelor și păsărilor - de care depinde, în ultimă instanță, însăși hrana populației - va trebui elaborată o strategie coerentă de dezvoltare a agriculturii și de regenerare a vieții satelor, o strategie pe care să o îmbrățișeze și să o promoveze orice guvern.

Dar „Programul de bază al Guvernului, de macrostabilizare și dezvoltare a României până în anul 2000” nu oferă și el obiectivele unei asemenea strategii? Ce-i reproșați din acest punct de vedere?

- Oferă și el asemenea obiective. Trebuie avut, însă, în vedere că între obiectivele înscrise în program și unele dintre prevederile acordului încheiat de guvern cu reprezentanții organismelor financiare internaționale și ai Uniunii Europene, există profunde discrepanțe. Astfel, în acordul de împrumut pentru ajustarea sectorului agricol - ASAL - se prevede, între altele, abrogarea Legii 83/1993 privind sprijinirea producătorilor agricoli, în condițiile când toate statele UE - în rândul cărora dorim să ne integrăm - sprijină masiv agricultura. În grăbă neferescă, aplicarea prevederilor Legii 83 a fost stopată înainte de perfectarea acordului de împrumut și de elaborarea a unui alt sistem de creditare și susținere a producției agricole. Același ASAL impune eliminarea tuturor licențelor de export la produsele agricole, cu excepția celor destinate UE. Cu alte cuvinte, ni se cere să liberalizăm exporturile, dar nu și pentru piața comună europeană, care își protejează interesele. Se mai cere Guvernului „să reducă continuu (scuzați cacofonia din documentul citat) stocurile fizice de grâu pentru cazuri de urgență, astfel încât să ajungă la maximum 35000 tone la finele lunii august 1997”; or, după recomandările FAO, stocurile ar trebui să fie de 17-20% din consumul anual, ceea ce în cazul României ar însemna o rezervă de cca un milion tone.

Fără a epuiza exigențele ASAL - socotite de participanții la marșul de protest de acum câteva săptămâni ca „UN PROGRAM CRIMINAL” - închei cu mențiunea că procesul de lichidare a complexelor de creștere a porcilor și păsărilor se înscrie în litera acordului semnat de Guvern, iar un nou val lichidatorist este prevăzut pentru celelalte societăți agricole cu capital de stat. Revizuirea acestui acord, convenit cu regretabilă ușurință, este imperios necesară.

Mihai IORDĂNESCU

Un obiectiv strategic SECURITATEA ALIMENTARĂ A ROMÂNIEI

- Cum se face, domnule președinte, că până și cei aproape 4 milioane de agricultori privați, pe care-i reprezintă Federația condusă de dumneavoastră, protestează împotriva actualei stări de lucruri din agricultură, cu toate că guvernul își motivează măsurile adoptate ca fiind efectiv în sprijinul privatizării și al privatizărilor? Credeți în sinceritatea acestei motivații?

- Problemele restructurării agriculturii pe terenul proprietății private, al criteriilor de competitivitate și de eficiență, specific economiei concurențiale de piață, s-au aflat și continuă să se afle în atenția opiniei publice, întrucât de modul cum sunt soluționate și rezolvate asemenea probleme, depinde în mare măsură producătorii agricoli, cât și nivelul de trai al populației, securitatea și înțelegerea țării. Este firesc, deci, ca ele să fi preocupat sincer și actualul guvern. Numai că acest guvern a renunțat în principiu la vechiul sistem de finanțare și sprijinire a agriculturii, fiind a vorbă cu un alt sistem, mai eficient, capabil să asigure revigorarea acestei ramuri vitale a economiei naționale și renatarea satului românesc. În „Programul de bază al guvernului de macrostabilizare și dezvoltare a României până în anul 2000” se afirmă că agricultura va fi una din cele mai dinamice ramuri ale economiei românești, precum și un factor de stimulare a creșterii economice agregate. Avem însă producătorii agricoli pe care li reprezentăm, am așteptat cu legitim interes, timp de peste trei luni de zile, concretizarea obiectivelor generale afirmate. Speriș regretul și surprinderea noastră, măsurile concrete, adoptate în perioada care a trecut de la semnarea lui până astăzi, au fost contrare bazelor pe care le declarăm.

Programe economice sprijinite pe măsuri fanteziste?

- Care sunt principalele obiective pe care dumneavoastră, Federația Agricultorilor Privatizați din România

- Convorbire cu dr. ing. Gheorghe PREDILĂ, președintele Federației Agricultorilor Privatizați din România -

(F.A.P.R.), le aduceți politicii agrare a actualului guvern și cum vă explicați faptul că măsurile acestuia, adoptate acum, sunt altele decât cele anunțate în campania electorală? Să fie vorba despre o imposibilitate organizatorică sau de o presiune externă?

- Mai întâi, constatăm cu profundă îngrijorare că există multă lipsă de profesionalism în abordarea problemelor reale ale agriculturii, iar măsurile propuse de guvern nu au devenit operaționale. Se exacerbează foarte mult latura proprietății asupra pământului, mergându-se până acolo încât proprietatea statului să fie voit lipsită de resurse financiare. Oare acest segment de avere națională nu aparține poporului român? În locul concretizării acelor măsuri de revigorare a activității de producție din agricultură, reprezentanți ai actualei majorități parlamentare și ai guvernului au luat unele măsuri fanteziste cum ar fi:

- lansarea unui proiect anacronic de modificare a Legii financiare (pe care tocmai de aceea au fost nevoiți să li retragă);

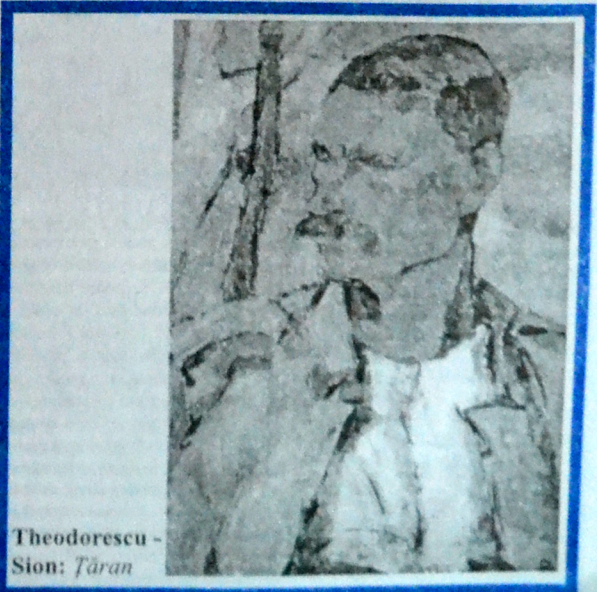
- declararea în principiu a liberalizării prețurilor la produsele vitale pentru securitatea alimentară a populației: lapte și pâine. Scăderea drastică a vânzărilor și la aceste produse atestă că simpla liberalizare a prețurilor, nelăsoată de absorbția acestora de către piața internă, nu rezolvă în fond

problemele legate de continuarea activității de producție în agricultură;

- retragerea intervenției a creditelor cu dobânzi subvenționate acordate producătorilor agricoli în temeiul Legii 83/1993 și a Ordonanței 13/1996; aceste reglementări au fost practic anulate fără a se fi elaborat o nouă lege de creditare și susținere a agriculturii;

- până și Ordonanța de urgență nr. 6/1997, adoptată cu nejustificată întârziere - prin care se asigură doar o mică parte din fondurile necesare finanțării lucrărilor actualei campanii de primăvară - nu a putut fi efectiv aplicată în lipsa normelor metodologice și a unor reglementări coerente în sistemul financiar bancar. Despre nevoile acute de bani pentru pregătirea și efectuarea lucrărilor de cultivare a pământului s-a discutat și s-au făcut repetate promisiuni încă din luna ianuarie. Iată însă că am ajuns în ultima lună a epocii optime de însămânțare, iar banii, puțini cât s-au alocat, n-au ajuns la beneficiari. Noi am criticat adeseori vechile guverne pentru întârzierea asigurării resurselor strict necesare producției agricole. Acum constatăm, pe lângă repetarea aceluiași greșeli, o tendință primejdioasă de eliminare totală a sprijinului pentru agricultură.

În aceste condiții, criza activității de producție din agricultură se adâncește și

Theodorescu - Sion: Țăran

Preocupări și punctări în mișcarea ideilor

ACTUALITATEA DIALOGULUI
PE TEME INFORMAȚIONALE

Mașinismul, atât în fața apariției lui, cât și pe trepte superioare de evoluție, nu poate fi detașat în afara sistemului de valori care sunt prin excelență sociale și politice. Evoluția tehnicii trebuie permanent integrată în structurile sociale și procesele economico-tehnice fiind revelatoare ca relații sociale specifice. O asemenea viziune ne permite să definim mai exact natura socialului în sistemele relațiilor industriale moderne unde mașina nu mai este un simplu mijloc și nici sfârșitul activității umane.

Secolul al XX-lea este apreciat ca perioada revoluției tehnice moderne din cadrul unei noi revoluții industriale, ani în care se declanșează spiritul inovator al descoperirilor din științele naturii (chimie, fizică, biologie) și novator în științele sociale (sociologie, economie politică, psihologie etc.).

În aceste condiții, munca dobândește un conținut nou și efecte deosebite față de etapele anterioare. Munca (forța de muncă) superior calificată nu are doar rolul de a adapta trebuințelor sale un ansamblu de obiecte ale muncii pe care le oferă natura, ci mai mult ca oricând în trecut, să creeze noi obiecte ale muncii și să descopere altele noi.

Procesul de mecanizare are un caracter evolutiv; la început, mecanizarea a fost aplicată într-un domeniu îngust, accentul fiind pus pe procesul de producție propriu-zis; ulterior, mecanizarea s-a extins asupra proiectării produsului, programării și conducerii producției. Niciodată știința și tehnica nu s-au arătat mai puternic legate și niciodată integrarea lor în viața socială nu a fost reclamată mai explicit (Mihai Botez, *Probleme ale prognozei social-economice în condițiile revoluției tehnico-științifice*).

Schimbările care au loc astăzi în domeniul tehnologiei, inventarea microelectronicii și impactul ei asupra întregii tehnici de producție au pus probleme nu numai în fața științelor acționale de producție, ci și științelor umanist-sociale. Se poate aprecia, cred, că mașina este astăzi nu numai o prelungire a mâinii omului, dar, într-o anumită măsură, ea reprezintă o prelungire a creierului uman de o asemenea manieră, încât raportul om-mașină se manifestă din ce în ce mai mult ca un raport intelectual.

Academicianul Mihai Drăgănescu apreciază că schimbările care au loc astăzi în domeniul tehnologiei, prin folosirea utilajelor în care informația preia comanda și controlul, iar programele informatice devin părți componente ale acestor utilaje, ale celulelor și liniilor de fabricație, prin extinderea tehnologiilor informaționale în activitatea de cercetare științifică, de proiectare și inginerie tehnologică, precum și în alte domenii (medicină, învățământ, sănătate etc.), produc o mutație fundamentală în caracterul mijloacelor de producție, prin trecerea de la utilaje fizice (mecanice, electromecanice, electrochimice) la utilaje fizico-informaționale (programe informatice, sisteme expert etc.), conduc la mari mutații de la fizică (în special mecanică) la fizico-informațional în domeniul tehnologiei și mijloacelor de producție. Astfel, informația care până nu demult era verbală, transmisă în scris și telegrafiată sau telecomunicată devine activă, având rol tehnologic,

Prof.dr.Mihai MERFEA

direct, ca oricare utilaj, la valorificarea a tot ceea ce este nou în știință, iar aplicațiile sub forma tehnologiilor de vârf (microelectronica, inventica, electronica, robotica) reclamă multă libertate și flexibilitate, reacție rapidă la tot ceea ce este nou, o revoluție în modul de gândire al omului, ceea ce afectează înseși activitățile sale culturale, spirituale și speciale. Omul trece de la o gândire influențată de mecanică și mecanisme - gândire care se mai resimte încă în toate domeniile - la o gândire informațională, adică la o gândire în pas cu știința și tehnologia epocii în care trăiește. Aceasta este o mutație de cea mai mare importanță pentru viața și munca omului și de care trebuie să ținem seama la definirea caracterului muncii.

În zilele noastre, munca omului este asociată nu numai cu mașina, ci și cu „mașina inteligentă” și cu informația activă, productivă. Noile tehnologii sunt purtătoare a unor noi modele de gândire și acțiune, impun un anumit comportament, un anumit nivel profesional, o altă cultură a muncii; cunoștințe generale filosofice și politice pentru a înțelege sensul viitorului.

În aceste condiții, omul trebuie să știe cum să muncească, are nevoie și de o informație corespunzătoare. Munca nu mai e posibilă fără o informație dinamică externă omului pentru a pune în stare de funcționare unealta, folosind energia pentru a transforma substanța. Are loc un proces de amplificare a informației; omul muncește ajutat de informație și cu unelte informaționale și transformă obiectele din natură în produse, în cunoștințe științifice necesare satisfacerii trebuințelor sale materiale și spirituale. Ca ființă bio-psihologică, omul acționează asupra informației

externe lui, informație tratată în prezent prin mijloace tehnologice, industriale. În acest sens, omul se prezintă ca în sistemul deschis, capabil de schimburi energetice și informaționale atât cu mediul exterior lui, „cât și cu sine însuși”. (M.Golu, *Principii de psihologie cibernetică*). Tocmai de aceea, privit din perspectiva teoriei informației, omul poate fi considerat ca un canal de transmitere a informației. Interacțiunea om-mașină-mediul se realizează prin circulația informației.

Nu cu mulți ani în urmă, cel care prelucra informația cu ajutorul unui computer era prezentat în presă ca un „vraci matematic”, un homo universalis, un creier magic. Astăzi, în școli și universități, se fac eforturi pentru dotarea unor săli cu calculatoare de grade superioare. Când posibilitățile financiare proprii sunt insuficiente se apelează la fundații străine. Cred că forța formativă a calculatoarelor se idealizează. Se pare că psihologii și pedagogii ne-au comunicat prea puțin din rezultatele investigațiilor efectuate. Sociologul care studiază realitatea folosind observația îndelungată este sceptic în folosirea exagerată a calculatorului ca mijloc de instruire în școală. Rezultatele obținute de școlari români, ruși și chinezi la olimpiadele internaționale evidențiază că puterea creionului și hârtiei nu s-a epuizat încă.

În viitor, omul va lucra din ce în ce mai mult cu idei asupra realității materiale și informaționale și le va aplica prin sisteme care să lucreze automat asupra materiei și informației. Printre factorii care contribuie la obținerea acestor progrese, un loc dominant îl ocupă potențialul științific cu capacitatea sa de creativitate. La baza oricărei activități stă o motivație umană. ■

SOCIETATEA ȘI STUDIUL POLITICII
Modelarea„stilului politic european”;
procesele integrării

Dr.Ion MITRAN

Un model, un stil sau sistem, se dovedește sau tinde a fi **Uniunea Europeană**. În legătură cu evoluțiile din Europa, analiștii sunt aproape unanimi în a recunoaște că, după încheierea „războiului rece” și destrămarea fostei URSS, a fostului „sistem mondial socialist”, „problemele” vechiului continent - îndeosebi cele politice și economice - au luat o nouă înfățișare. Tendința principală este aceea a largirii Uniunii Europene, prin aderarea mai multor state, încât **modelul european**, ca unitate nu numai economică, și-a afirmat practic propria personalitate, conturând la orizont „Europa anilor 2000”, mai precis a deceniilor care vor urma încheierii de secol și de mileniu. „A pune la un loc mai mult de 500 de milioane de oameni și cinci milioane de kilometri pătrați într-o Comunitate globală, în același timp culturală, economică și politică, nu este un proiect neobișnuit dacă îmbină precizia modelului inițial și empirismul realizării treptate... Dacă

popoarele care trăiesc de la Atlantic la Delta Dunării, de la Capul Nord la Heraklion au o idee clară asupra Europei, iar dacă guvernele lor se îndreaptă spre ea cu prudență și hotărâre, unirea continentului va fi foarte înaintată în seara zilei de 31 decembrie 1999”, scria, în 1990, Maurice Duverger. El considera că modelul noii Europe se întemeiază pe trei elemente fundamentale: 1)

Dan
Hatmanu:
PrânzulDan
Hatmanu:
Pomul vieții

viabilitatea cadrelor instituționale ale unirii, elaborate de peste patru decenii; 2) noua situație politică de după revoluțiile din 1989; 3) vitalitatea principiilor democrației, care au întemeiat instituțiile Uniunii Europene și au însușit revoluțiile din Est, toate acestea ducând, în viitor, la afirmarea „unui popor” cu peste 30 de națiuni.

Nu puțini analiști consideră că tendința către unitatea europeană erodează suveranitatea națională, în ciuda încercării diferitelor grupuri politice de a preveni acest fenomen. Potrivit unor opinii privind viitorul continentului, „în bălălia dintre federaliști și naționaliști, care se desfășoară de aproape o jumătate de secol, nu pot fi nici învingători și nici învinși, pentru că fiecare tabără exprimă unul din elementele de bază ale Europei, una din laturile dublei sale naturi”, încât, „fiecare european se simte la el acasă din Irlanda la gurile Dunării, din Groenlanda la insulele Mediteranei”, iar „cele peste 30 de națiuni așezate în acest spațiu sunt la fel de reale și de prezente în zona fiecăreia, cu limba, obiceiurile și cultura lor; cu reprezentările lor deosebite și originale asupra civilizației comune, care o ferece de tristețea uniformității” astfel că „fiind multinațională, Europa este multicoloră”¹.

După cum se știe, în procesul de aderare, unele națiuni (cea daneză, spre exemplu) s-au opus prin referendum integrării europene, iar în cazul altora, raportul între „da” și „nu” s-a situat la limită în favoarea primei variante; și în Europa Centrală și de Est s-au afirmat, după „valul” orientării globale către Vest, forțe

politice care manifestă rezerve în legătură cu asocierea sau viitoarea integrare. Una dintre explicațiile pozițiilor „rezervate” ori „contra” constă în faptul că nu este deloc simplu, din punct de vedere politic, dar și economic, de a anticipa cine și cum suportă costurile viitorului Europei.

Vechiul continent, de pe teritoriul căruia au izbucnit, în prima jumătate a secolului al XX-lea, două războaie ce au devenit mondiale, este acum angajat într-un experiment politic de cea mai mare importanță privind felul în care societățile umane își gândește propria soartă, ca și raporturile cu alții. Unii analiști politici se consideră a fi martori „declinului” tradiționalelor loialități, structuri și asociații care au făcut din națiuni punctul nodal al identității economice și politice; este un punct de vedere și, probabil, o parte de adevăr. Se poate spune însă că Europa - dar și alte zone ale lumii - se află în fața unor noi „realități de autoritate”; realități ce privesc zone largi (transnaționale), dar și restrânse (regionale, etnice). Este procesul care adună laolaltă ori interesează direct politicieni și popoare în efortul sau încercarea de a descoperi ce mărime „statală” va funcționa mai bine în prezent și în viitor. După expresia unor analiști mai sceptici, aceasta sună „grozav în teorie” dar rămâne încă de descifrat „ce înseamnă practic”.

(Vezi urma)

¹ Maurice Duverger, *Le livre libéral et la tortue européenne*, Abelin Michel, Paris, 1990, traducere în limba română sub titlul *Europa de la Atlantic la Delta Dunării*, Omega Press, București, 1991, p.94

² Maurice Duverger, op.cit., p.94.95.

REVISTA

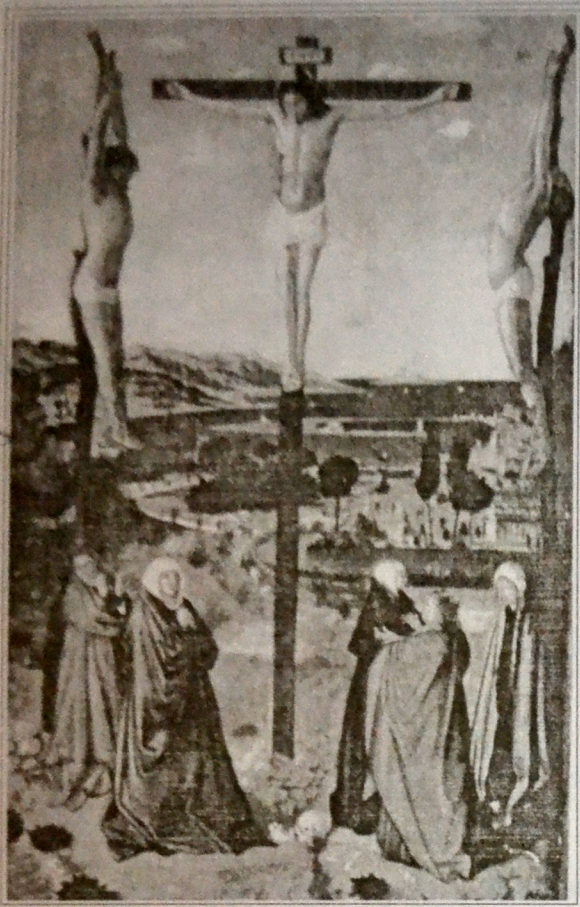
OPINIA
națională

Machetarea computerizată și tiparul
executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE
ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MÂINE”

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior 132

Revista se poate procura prin abonament
sau, direct, de la sediul redacției.

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei.
Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau
dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de
Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul
Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972-
B.C.R.-S.M.B.

Mihai Eminescu

ÎNVIEREA

(...) Un clocot lung de glasuri vui de bucurie...
Colo-n altar se uită și preoți și popor,
Cum din mormânt răsare Christos învingător
Iar inimile toate s-unesc în armonie:

„Cântări și laude nălțăm
Noi, Ție Unuia,
Primindu-l cu psalme și ramuri
Plecați-vă neamuri,
Cântând Aleluia!

Christos au înviat din morți,
Cu cetele sfinte,
Cu moartea pre moarte călcând-o,
Lumina ducând-o
Celor din morminte!”

SĂRBĂTOAREA BUCURIEI CREȘTINEȘTI ȘI A IUBIRII ÎNTRE OAMENI

Prof.univ.dr.Ion Dodu BALAN

Și a înviat a treia zi... după scripturi

Și de-atunci, de aproape două milenii, Ziua Învierii e sărbătoarea bucuriei creștinești și a iubirii între oameni. De atunci, în fiecare an, odată cu sosirea Primăverii și cu învierea naturii, sosesc în sufletele noastre și **Zilele Învierii** cu tot cortegiul lor de bucurii. "Văzduhul cald al Primăverii / Adus-a zilele Învierii..." - mărturisește poetul.

Adevărul Învierii l-au confirmat martorii oculari. Maria Magdalena a vorbit cu Iisus în dimineața Învierii. L-a văzut, de asemenea, Sfântul Apostol Petru; apoi, ceilalți Apostoli și mulțime de creștini. Evanghelistul Luca (cap.XXIV, v.41-43) mărturisește că Iisus a mers cu el și cu Cleopa pe drumul Emausului. Românii pot mărturisi că Iisus a mers cu ei vreme de aproape 2000 de ani pe Golgota lor istorică. Adevărul Învierii l-a propovăduit la noi, în Dobrogea, Sfântul Apostol Andrei și l-au mărturisit cu convingerea unor martori oculari, oamenii plaiului mioritic într-un salut firesc, original, în care-și reflectă vechimea și simplitatea nobilă a credinței:

- "**„Cristos a înviat!”**" - rostesc de peste veacuri și milenii strămoșii.

- "**„Adevărat a înviat!”**" - au răspuns urmașii, chiar când vorbele acestea îi puteau duce în întunericul temnițelor.

Marea Sărbătoare a Paștelui oferă fiecăruia ocazia de a ura tuturor: "Sărbători ferice!" și tradiționalul "Cristos a înviat!", fără ca cineva să fie suspectat, învinuit sau pedepsit pentru credința, convingerile și manifestările sale religioase.

Putem fi fericiți că avem dreptul la manifestarea credinței strămoșești, la cinstirea sărbătorilor și datinilor din bătrâni, într-un stat de drept, democratic, orientat spre economia de piață și respectarea drepturilor omului. Dar, e evident că în perioada de tranziție, pentru mulți, **fericirea** din urarea de Paște rămâne mai mult în sintagmă. Nu coboară în viața oamenilor. Pentru mulți, fericirea nu-i cea așteptată. E umbră de lipsuri materiale, de amenințarea zilei de mâine, de ură și desbinare, de lăcomie, de decădere morală, încât cu dureroasa senzație că Iisus e tot pe cruce, răstignit de hoți, de criminali și mafioți.

Ei, noi toți, suntem, însă, conștienți că Omenia românească, ivită din înălțarea morală creștină, ne va ajuta, ca de atâtea alte dăți din povestea amară a neamului nostru, să depășim situația de tranziție, să urcăm cu Iisus dealul Golgotei, să trecem prin privațiuni și jertfe, nu pentru un guvern ori altul, ci pentru a satisface legile istoriei; să asistăm apoi, cu sufletul împăcat la resurecția virtuților și valorilor morale românești: iubirea de aproapele, fără deosebire de credință și neam, toleranță, respectul pentru Muncă, Adevăr și Dreptate care se întruchipează toate în legenda și exemplara Omenie românească.

Sărbătoarea Paștelui ne amintește, o dată în plus, că a înviat Cristos și a dat omenirii credința în propria ei Înviere, prin iubire și iertare, prin respectarea principiilor moralei creștine. Iisus a adus oamenilor iubirea și nu ura. Ura, indiferent de felul și mobilurile ei, împietrește inimile, întărește zăgăzurile străme ca

urechile acului ale prejudecăților care adăpostesc în ele o îngrozitoare sărăcie spirituală. În lumina credinței strămoșești, să ne stimăm de Sfintele Sărbători, țara, neamul, datinile, limba, să ne unim eforturile pentru împlinirea statimicelor idealuri românești, pentru simbolica înviere a tot ceea ce neamul nostru a creat în plan material și spiritual și a durat într-o cultură și civilizație originale. Le-am creat de-a lungul zbuciumatelor veacuri în care trei imperii se întrecuau să ne încerce umerii cu grea obidă și sufletul cu amară jale, apărându-ne ființa națională și credința de otrava pe care o vărsau peste noi ca un potop spiritual. Am trăit multe cutremure de suflete dar nu ne-am dărâmat templele din interiorul lor. Valurile vieții ne-au îndoit, dar nu ne-au frânt. Ne-au ajutat să rezistăm credința și sărbătorile care ne-au întărit cu fiecare an unitatea spirituală. Peste frontiere samavolnice, arbitraz, și, evident, vremelnice ne-am păstrat unitatea spirituală prin care nimeni, cu tot sprijinul cozilor de topor, n-a putut, nu poate și nu va putea trage granițe despărțitoare. Când ne credeau morți, noi înălțam spre țăriile Cerului un salvator "Cristos a înviat!"

A înviat "cu moartea pre moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le." Celor din morminte și din închisori, din lagăre și domiciliu obligatorii, din frigul și disprețul străzii, din bordeiele sărăcioase, din ghearele disperării, și din "**„Străina străinătate / Rai cu porțile-ncuiate”**."

A înviat pentru toți, ca și noi să putem urca din păcatul original, din tina viciilor, din noroiul răutăților. Fără această înviere morală, nu va fi nici învierea de pe urmă, nici deșteptarea românilor, nici sărbătoarea demnității a României de mâine.

ORIENTUL MIJLOCIU O PACE COMPROMISĂ

Valentin LIPATTI

Ori de câte ori, în ultimele trei decenii, formațiunile politice de dreapta au deținut puterea în Israel, înfăptuirea unei păci juste și durabile a bătut pasul pe loc și a fost practic blocată. Și-aceasta pentru motivul că, așa cum am arătat-o și altădată, aceste pașe nu au putut să renunțe vreodată la obiectivul înfăptuirii „Marelui Israel” și la asimilarea corespunzătoare a teritoriilor arabe ocupate (Gaza, Cisiordania, înălțimile Golan) prin implantarea de așezări evreiești. Și-aceasta în pofida tuturor rezoluțiilor Organizației Națiunilor Unite privind soluționarea pe cale pașnică a conflictului din Orientul Mijlociu. Progrese în această direcție nu au putut să fie înregistrate, după cum se știe, decât în anii în care a fost la putere stânga israeliană, respectiv Partidul Muncii, condus de regretatul Yitzhak Rabin și de Shimon Peres. Atunci, formula „teritorii în schimbul păcii”, promovată cu perseverență de Statele Unite ale Americii, a putut să dea roade. Acordurile dintre Israel și Organizația pentru Eliberarea Palestinei, convenite cu începere din septembrie 1993, au putut să ducă la instaurarea Administrației autonome palestinieze în Gaza și Cisiordania, ca și la normalizarea relațiilor dintre Israel și Iordania. A fost un proces dificil și complex de restabilire a unei păci

juste și durabile în regiune, contracarat în permanență de acțiunile teroriste întreprinse de mișcările islamice integriste. Dar, în orice caz, o pace efectivă, acceptabilă tuturor părților, ar fi fost cu puțință dacă negocierile Israelului cu O.E.P., cu Siria și cu Libanul ar fi continuat și ar fi ajuns la înțelegeri corespunzătoare.

Venirea la putere, în mai 1996, a guvernului de dreapta condus de Benjamin Netanyahu a blocat însă continuarea acestui curs pozitiv. După cum se știe, laburistilor lui Shimon Peres le-au lipsit cam vreo treizeci de mii de voturi pentru a se menține la putere. Electoralul s-a clivat practic în două jumătăți, iar cea care a câștigat - în numele unei „schimbări în bine” a situației - s-a dovedit a fi cea care a optat pentru soluția retrogradă, de blocare a procesului de pace. Alegerile libere și democratice nu duc deci totdeauna, trebuie s-o spunem, la soluțiile politice cele mai bune pentru țara respectivă. Votând pentru blocul Likhud, partea obtuză și retrogradă a electoralului israelian a ales un drum care este mai curând o fundătură.

Căci tot ce s-a petrecut cu începere din mai 1996 atestă o astfel de involuție: declarații prudente și echivoce ale premierului Netanyahu, urmate de tratative laborioase cu liderul palestinian, Yasser Arafat,

privind reducerea prezenței militare israeliene în Cisiordania și consolidarea prerogativelor Administrației autonome palestinieze; amânarea sine die a negocierilor Israelului cu Siria și cu Libanul; nerenunțarea la permanentizarea și dezvoltarea așezărilor colonilor evrei în teritoriile arabe ocupate; renunțarea, cel puțin temporar, la concertarea cu țările occidentale și mediteraneene privind redresarea și dezvoltarea economică a Orientului Mijlociu ș.a.m.d. În sfârșit, recenta hotărâre a cabinetului israelian de a implanta noi așezări de coloni în partea de est, cea arabă, a Ierusalimului a dezlănțuit un val de violențe și de acțiuni teroriste sinucigașe greu de stăvilit. Chiar și Administrația americană, care înțelege să controleze îndeaproape și să sprijine evoluția pozitivă a înfăptuirii procesului de pace, s-a văzut neputincioasă în fața acestei escalade de ură și de violență.

În prezent, înfăptuirea păcii în Orientul Mijlociu este serios compromisă. Iar pentru a ieși dintr-un astfel de impas, există puține șanse ca guvernul israelian actual să practice o altfel de politică decât până în prezent. Așadar, doar alegeri anticipate sau, eventual, formarea unui guvern de uniune națională, ar permite continuarea dificilului proces de pace în Orientul Mijlociu.